



Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Соединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 255 (12345)

1983 чылдың ноябрь 5, суббота

1925 чылда үлдээлгитинген

Өртөө 3 мөө

МУРНАКЧЫ ДУРЖУЛГА

Эртем-техниктиг депшилгениң темпелерин улам ыңай шапкынчыдарын он бирги беш чылда болгаш оң соңдагы чылдарда чулуга сорулгаларың бирээни кылдыр бистин партиязы идиң үндүргени билдиргир. Аңаа үндээлгээ экономика-ны интенсификат хөгжүлдүң оруучче шилчидери планнат-тыңган. Ынчангаш СЭКП ТК-ның ноябрь (1982 ч.), июнь (1983 ч.) пленумарының мурнакчы дуржулганың чедишкенин практиккага калба-биле ажыглааның үндээлгенин куш-ажылдың бүдүрүлгүнүң дыка бедидериниң база эртем-техниктиг депшилгени дүргедериниң талазы-биле салган сорулгалары улам улуг ужуру-дузалыг болуп турар.

Бүдүрүлгениң мурнакчы дуржулганы социал болушкун болуп болгаш бүдүрүлгө бүрүзүңе, экономиктиг үе-чада бүрүзүңе албан туруп турар. Кижилер куш-ажылдың чаа аргаларын болгаш хевирлерин чүс-чүс чылдарың дүргүзүңдө ээштеп чыгып келген. Куш-ажылды чаартырың төгүзүң кими төрөлтөгүңиң төгүзүң де ыңайг узуң назмылг дээр болза частырың чоң. Аар ажылды солуур азы чингедир дээр, үени камнап алыр дээр, улам бүдүрүлгүң ажылдар дээр кызыдып турарлар неэзде турган.

Амгы үениң байдалдарында мурнакчы дуржулга дээрге куш-ажылчы коллективтиң, бригаданың, участоктуң азы амыл-ишчининг немелде капитал салышыңнар, чарыгал чоңаа амылчың кушту болгаш бүдүрүлгениң чепсек-херекселдериниң эң таарымчалыг ажыглааның ачызында өске амылдар турарлардан эки, нормативтиг саннардан 25 ажыг хуу сан-чуралыңың көргүзүлгүңиң чедиң ап турар амылчы мурнакчы дуржулга деп үнелер болуп. Ынчан ыңайг депшилгениң ажылдары ий-чангыс ай иштинде эвес, а үштен хой айларда донтаамалчаан турар ужурулг. Амылдың шынар көргүзүлгүңиң маңаа база чулуга черин ээлээр турары билдиргир.

Бригадаларга суг, чимжэ, амылдың мурнакчы аргаларының бирээни болза, коллективтиг керээ аргазы-биле амылдары болуп. «Тыва даг дүгү» комбинатка ону херек кырында ажыглап киргеш, оң экономиктиг болгаш организастыг талаларын чогадыкчы өөренип көргөңиңиң түңнелинде оң амылчы билгенер. Оң кандыг түңнелдеринг болганы арылгал фабриказының чамачы көргүзүлгүңиң көрүп болуп. Бо чылым нинти комбинатка куш-ажылдың бүдүрүлгүңү 9 хуу өскөн болза, арылгал фабриказыңа хамаарыштыр ол 15,7 хуу четкен. Фабриканың бүгү ээлчеглери ай планнарын донтаамал кууседип турар. Бригада аргазын непертерининиң соонда кижилер-биле ажылдары элтиг алпарган, ак сеткилдиг, мурнакчы амылчаларың илеридери, чалгаларың, амыл шыгын чөл ажыглаваастары аңша-шалың-биле торгазы-ры-биле белен алпарган деп чехтеринг уаурунчулары чугаал-лап турар. Бригада аргазың шилчээ ээлчеглере 1983 чылда амыл шыгын чидири оң мурнуңа чылдазыңа деңиздээр 15,9 хуу кызырлан, а нинтизи биле комбинат-га ол чүгө 6,3 хуу болган.

Мурнакчы дуржулганы, техниканы болгаш технологияны ажыглаарың дуржулганы, оларны непертериниң дуржулганы, куш-ажылды организастаарың дуржулганы деп ылгал болуп. Ол ыңайш дуржулганың кайда ажыглап турарыңдан чангыс амылчың турушкы, бригадага, участкага, бүдүрүлгө азы каттыжышыңа деп аңгылап болуп. Кызылдың даарыңга фабриказыңың болгаш сүт комбинатың амылчың турушкы мурнакчы дуржулганы амылдарың эки талаларын демделеп болуп. Ол дээрге амылчың турушкы эң таарымчалыг дерикниң база планнарың, технологтуг депшилгениң дериклериң, амылдың мурнакчы арга-хевирлерин амылдарың, кол болгаш дузалал материалдарың чеп-түг чарыгдарың аргазы-дыр. Кызылдың даарыңга фабрикасында чаа дерик-херекселдерин амылгал кийери-биле холбошкан үш чаа технологтуг операцияны, 16 чүгү чаа дерик-херекселдерин, автоматчыткан үш станокту, биче механизацияны 21 чепсектерин амылгал кирген. А нинтизи биле беш чылдың эгезинден 117 чаа дерик-херекселдерин, биче механизацияны 99 чепсектерин амылгал кирген. Чо-гум-на оң ачызында куш-ажылдың бүдүрүлгүңүңүң өзүл-дүң ында ортумак шалыңың өзүлгени мурнак турар, продукцияны шынарын донтаамал кижидип турар. Чүгө бо чылдың эгезинден даарыңың курунуң Шынар де-ментик кылыгың 505 муң рубльге, «Н» индексиг про-дукцияны 203 муң рубльге бүдүрүп үндүрген. Продукцияны 96,3 хуузу бирги хыналдадан дуйагатың турар. Амыл-ды организастаарың болгаш чаа дерик-херекселдерин амылдарың ол дуржулганы өөренип көрү, ажыглаары чулуга.

Мурнакчы дуржулганы өөренип көрү база ажыглаары чаа техниканы болгаш куш-ажылды эртемге үндээлген организастаарың курунуң куша адырың планың даалгаларың өзүңгүз тургустуңар ужурулг. Улетпур бүдүрүлгелеринде, көдөз амыл-агында, туудуга, транспортта ыңайг план-ныг даалгалары боттандырып турарың сайгарып көр болза, оларны боттанышыңың чамачы черлерде элээр куду деңгелдиг. Туудуга бажыңарың дээринг шыгыларын за-водка ылган белен плиталар-биле шыыры айтыкан хемчээ-линге бүтпейн келген. Ол ыңайш бригада аргазын ажыглап кийери улуг бергездешкениң биле бооп турар. «Туудуг ке-зектери» комбинат депшилгелг, куш-ажылды чингедир кы-лыгың бээринг планың хандырың турар. Транспортта пакеттеп болгаш контейнерлеп чык сөөртүрү чедир сайзы-раван келген. Көдөз амыл-агыга хамаарыштыр алырга, хөрүн камгаладыг чар амылчың технологиязы шууда-вайн турар. Ол дээрге чүгө кол-кол улуг хемчээлгиг дур-жулгалар дугайы-дыр. Адыр бүрүзүңдө, амылдың хевириниң азы-биле мурнакчы дуржулга хей, ону шилчээлериң, не-пертериниң бүгү таладыг деткири, кинчээлгеге ак, контроль-дары тус-тус булалгүлгелерде партия организастаарыңың база бир чулуга сорулгалы. Чүгө дээрге мурнакчы дуржулга куш-ажылдың бүдүрүлгүңүң бедидериниң, бүдүрүлгүңүң интенсификацияның база бир кол курлавыры.

Куш-ажылды дагынышыңың, мурнакчы дуржулганың шолаларын хөгжүдүп, мурнакчы дуржулганың, аргаларың кичээлгеге ак турар бүдүрүлгелерде, амыл-агыларда ол хей хей амылчыңа дүргөн чедиң, непертер турар. Куш-ажылдың депшилгелг, үлгелерин аргаларын пропагандалаар дээр улам хейнү кылыры негеттинип турар. Мурнакчы дур-жулганың непертериниң азы ажыглап кийериниң соңгарлаткан туудум, оң экономиктиг амыл эвээрээр, азы ону неперте-риниңден алыр орулга, амыл чедир алдымач болурун ол дээр харысалгалыг уаурунчулар, специалистер медегер билер ужурулг.

ОКТАБРЬНЫҢ СОЦИАЛИСТИГ УЛУГ РЕВОЛЮЦИЯЗЫНЫҢ 66 ЧЫЛ ОЮНГА УТКУШТУР

СӨЗҮН ЭЭЛЭЭННЕР

«Тере-Хол» совхозуң Сарыг-Хол СБФ-и бо чылым күрү-неге сүт садарың планың октябрьда күтсүдериң үлээ-геш сөзүңгээ ээ болуп, ону ажыг күтсүкеш, Улуг Октя-брыңың 66 чыл оюн күш-ажыл-чы чедишкениңериг уткан.

Арбыл саалда аңаа чедиң алдымач, эвээр эвес күжө-нишкениң коллектив үлдү-гөң. Александр Пушкин эрге-лекчилээ бо фермада колдуу аныктар ажылдап турар, олар эки шынардыг, хой сүт дээр чарышты калбарткан. Ында саар инектер чүс алдан ажыг, бызаалар база хей. Чайың олар-ны Чыргаладыңың Кара-Дыт аксында ойт-сигениң, ку-журалг, арыг сугагүт сериниң чайлгага, күсээр Хол-Бажы-ның терең ойт-сигениң ода-рылаң, ажаап, хайлаараң, ам кыштаглашыңың кийрген.

Коллективне куш-ажылдыг саалдачуруң, быжылал, социалист чарыштың негел-деринг партияңың айтыш-кылыңарыга дүшүрүр эле кө-рүт, элтиңг организастаан-ның түңнелинде көргүзүт эки-жөөң. Саалчылар аразында чарышты он чоңуктап түңнөп, оларның ажылдар чериниң арыг-шөврин, салыңыңың, каларыңың ортузуңа ко-рум-турумун, куш-ажылдыг саалдачуруң, хой-нунти ажылыңа кийрилгениң ыңа-лап көрүп турар. Шолээч-пшээрел чокка ыңай-биле ко-рууру, амыл шыгы үзөр кижилер ында барык чок, куш-ажылды саалдачурум оң амылчы. Саалчылар, каларчылар бедик түңнелдеринг чедиң алы-рыңа соңурудалыг ажылдап, чогуур төлөвүн ап турар.

Эртен чылга деңиздээр сүт саалдамы бо чылым көү-дөң. Бо чылым фермада мал-ды камгалаңы эки, хорамта чок кыштаңа. Чайың үеде кышка белеткен чурттан, ферманың кыштаңа — Сарыг-Холде өскөт чызып белген, сикени белеткен.

Мурнакчы амыл чарычлар Марин Балган, комсомолец Зоя Артына, Кызыл район Советиниң депутаты Саяна Шамит, өскөлдөр-да бейиң көргүзүлгүңиң чедиң ап кел-ген. Саалчылар сүтүң шына-рыңа кол кичтөңгөйиң сал-ганыңда оң ыңайы эки бо-луп турарың анализ көрүс-көң.

Сарыг-Холчулар чыл төң-чү-зүңе чедир күрүңгө 10 тонна сүтүң немей дуджарың үл-дөөңгөң. Ону күтсүдериңге коллектив бүрүздөгү.

В. МААДЫР.

Кызыл район.



Монгу-Тайгада ССР-ниң 60 чылы ат-тыг совхозта № 2 хойжу бригаданың малчынары амыл-агында мурнакчылар-ның оодурунда чоруп турар. Ында партия организастаарың секретары Кан-оол Бо-гарган, бригадир Хатты-оол Салчак бол-ган аныктар дагынышкың Кан-оол Ады-оол олар хойжулар аразында соци-алист чарышка каш удаа тидекчи болуп,

боттарың арга-дуржулганың аныктарга дамчыдып берип турарлар. Бригаданың малчынары Улуг Октяб-рың байыралаң төлөспүт уткуп, мал кыштаглашыңыңа эки белеткенген.

ЧУРУКТА: бригадир Х. Салчак (оң та-лазымда) малчынар аразында. В. АМЫРЫҢ ФОТОЗУ.

ЧЫЛ ПЛАНЫ КҮҮСЕТТИНГЕН

Кызыл-Мажалыкта № 741 көдүп чоруп колоннада Куш-ажылдың Кызыл Тук орденниң элчезиниң, Ты-ва АССР-ниң алаларың туудугу Шойдар-оол Сан-чотың Күжүтүг уаурут-кан бот-оругла-чарыга-лыг комплекстик туудугу бригаданың коллектив Октябрың социалист Улуг революцияның 66 чыл оюн болгаш Тываның Сүт-де-линиң составыңа эки тур-былде каттыжканың 40 чы-лым төлөспүт уткурунун со-циалист чарыжыңа кийриң, эрес-шудуругу ажылдаш, куш-ажылчы тилелеринг чедиң ап турар: чыл планың хуусаа бе-тинде чедишкениң күтсөң-көң.

Ук бригада бо чылым 291 муң рубльдиң туудуг-монтаж ажылдарың кылыг планың турган, ону өскөт 25-ке че-дир 301 муң рубльге күтсө-ңкөң.

Ш. С. Күжүтүг бригада.

Эки чылдыг эртен айларында элээр хей хемчээлгиг туудуг ажылдарың боттандырган. То-дарталарга, ол «Барыс» совхозка ий-нун аал ишти чурттар 4 чуртталга бажы-нарың, 500 баш хой кирер бир комплекс-кажааны, «Ден-Тере-ли» совхозка бир чуртталга бажының, 500 хой кирер база бир кажааны туткан, ажыг-а-ладала кийрген. Бригада оон аңгыда чаа тургустунган Сүт-Хал району бир чуртталга бажының туудуп берген. Ол амгы үеде Кызыл-Мажалык суурда туудуп турар районда Култура бажының тууду-да ажылдап турар.

Сурагыг ол бригада 1977 чылда-ла «Коммунист кы-ы-ажылдың бригады» деп бе-дик аттың чедиң алган, ол алың бадыткан турар. 1981 чылда РСФСР-ниң көдөз ту-дуг бригадаларың соци-алист чарыжыңа бирги кы-рың камгал алган, министр-вонун шилчир ымыл-биле

шайыткан. 1982 ажыл-агый чылыңың түңнелинде ССР-ниң Кызыл Туктуг министр-вонун туудуг бригадаларың куш-ажылды чарыжыңа тилелени болгаш база-ла шил-чир ымыл-биле шайыткан.

Бригада куш-ажылды орга-низастаарың депшилгелг аргазы болуп бригада керээ-ниң амылгал киргеш, саал-дачурумун экижикеш-биле бедик түңнелдеринг чедиң ап келген. Оң кежигүнериң чан-гызы — хайы дээр, хайы-чан-гызы дээр эл-пайыралыг болгаш демиңг ажылдап тур-ар. Ында амыл-хевирге бердешкен, чүткүлдүг кижилер хой, Чикээ, оларга амыл ту-дугу Солун-оол Монгуш, Тыва АССР-ниң алаларың ту-дугу Хөдөө Шырыг, тоо-чуң туудугу Кулсак-оол Оор-жак, «Куш-ажылдыг шилчир-леш» медалың элчезиниң Мамыт-оол Сооржак болгаш өскөлдөр-да хамаларың М. ООРЖАК.

АРГА-АРЫГЛАРЫҢ КАМГАЛААР

Бистиг республиканың де-вискээрине 7, миллион 977 муң гектар черлерин арга-арыглар ээлеп турар. Ында мыл курлавыры 10 жар, кубометр ажыг. Ынчалзажк арга-арыг байлктарың чеже-даа хой болза, ону ажыглап келтиңден курлавыры чоруту эвээр турар. Ыш оодурулгалың чорудуп турар-даа болза, оларның ажылда-га кирер хуусааың холчот улуг. Оң калыңда амыл үеде арга-арыглардан ап турар ыштың 70 муң ажыг кубо-

метри ажылдап чок артып ту-рар. Чыл бүрүдө ортумач-биле 300 гектар шөлдеринг арга-арык чок кылдыр орттеңип турар.

Арга-арыг байлктарың чо-гумчалыг ажылаарың, ону катал тургузыңың, камга-лаарың айтырылгыңа ту-раскалкан чөвүлдү хурал дүүн Кызылга болган. Аңаа арга-арыг ажыл-агыйларың уаурунчулары, специалистер, чамачы министрстволарың, ведомстволарың уау-рунчулары кийриң.

Илеткек кылган Тыва АССР-ниң арга-арыг ажыл-агый министриниң оралтө-мөң, республиканың кол де-визин Т. Х. Бараан болгаш су-нал бергенер арга-арыг арга-арыкларыңың ажылаарың, камгалаарың, катал тур-гузуңың айтырылгыңа диктан, ол талазы-биле кыл-да чогуур чулуга хемчеглерге асастаганыңар.

Тыва АССР-ниң Министр-лер Чөвүлелиниң Даргазы Ч.Д. Б. Ондар хуралга кир-жиң, чуве чулаалаң.

Интервенциязын доп-дораан соксадырын АКШ-тан КНО-нун Кол Ассамблеязы негезин

НЬЮ-ЙОРК (СЭТА). Деле-гей эргезинг болгаш күрү-нелер аразыга сайыраңгай харылааларың бүгү норма-чыктеринг каржымы-биле үрөвүшкөн, чепсектиг күжө-лөшкениң үлгүлериң де-легейниң чедир эргидер, бо-дунуа өзү-курумдарың өске улустарга боо-чепсектиг кү-жү-биле албадар дээр Рей-ганың администрацияның оралдажышкының Кат-тышкан Нациялар Органи-зациязы шыңгы буруу шап-кан.

Гренадага удуз чепсектиг интервенцияны доп-дораан соксадырын болгаш америк шериглеринг таптай басып турары ол чурттан даштык шериглерин соңгарлады-кың чокка үндүрерин Кат-тышкан Нациялар Органи-зациязың Кол Ассамблеязы негезин.

Гренадада байдалга чуга-лажып көрү-биле Ассамбле-зың дүргөн чымылган оңа хурамыга бажылашкынар-ны хой нуруу-биле күлээп

алдымач резолюцияга ол не-гелден айткан. Гренадага удуз чепсектиг интервенция-ны «делегей эргезин каржы-мы-биле үрөзүн болгаш ол күрүнеңг хамаарышпас чо-д руулче, бүрүн эргезине бол-гаш девискээринг бүдүн байдалыңа дерзин халдаш-кы» кылдыр документке сана- көргөн. Болуңуң ху-зуңда политиктиг, экономи-тиг болгаш социал система-ныг хостуг тодарталар Грe-надазы эргезин КНО-нун Кол Ассамблеязы бадыткан.

Гренадаже чепсектиг хал-лашкың «аурум өзүңгү» болган дээр. Ак бажыңың хоозун бадытканыңарың Ассамблея буруу шапкан бол-гаш боттарыңг делегей хар-ылааларыңа күштү ажы-лаар деп кыжаныңдан азы күштү ажыгларыңдан ойт-лаар дугайында Каттышкан Нациялар Организастаарың күрүнелеринг хулаагыларын сагыдырып айткан. Интересниң та-

варышкан, олген кандыг-даа кым-буруу чок кижилерге ха-мырыштыр кайжыдалың ре-золюцияла дегейлөөң бол-гаш Гренадада тургустунган байдалды 72 шак дүргүзүл-дүргениңде аналзетеп кою-руң база бо айткың талазы-биле Кол Ассамблеяга илет-кени кийриң кээрин КНО-нун чингине секретарыңан дилчезин мада айткан.

Ол дилетте дүшүрүп, ин-формацияны тус черге барып чыгыры-биле бодуңуң орал-кыңы Д. Коркоста (Эква-дор) Гренадаже чорудар дугайында шилтирерин хулаа-галаның КНО-нун чингине се-кретары Х. Перес де Куэльяр доп-дораан чарлаң.

Айтырыңың аллаштымы болгаш байдалды дүргөн ос-кердеп турарың барында-лаш, резолюцияң авторла-ры — Никарагуа болгаш Зим-бабве резолюция талазы-биле доп-дораан бадылаш-кыны чорударың негезин бол-гаш ону чедиң алганар. Ка-реб далайла бичиң ортузукта камгалап чок күрүңгө удуз

АКШ-тың дерзин, дээрбечи далаашкының бүгү делегей-де шыгың буруу шап турары Каттышкан Нациялар Организастаарың Кол Ас-самблеязыңа бадылашкың тодартып бадыткан. 108 ба-дылашкыңар-биле резолю-ция хулаа алдымач, чүгө 9 чурттарың делегациялары уаурулган. Резолюцияны социалист чурттар, а ол ыштың каа-лаа каттышпаал улуг күрүлелер: Индия, Ин-донезия, Мексика, Аргентина, Ангولا, Нигерия, Эфиопия, Бразилия, Мозамбик, Сирия, Ирак дөткөзүң.

Барып Европа чурттары-ның улуг бөлүгү, оларның аразында Франция, Испания, Италия, Австрия, Швеция, Норвегия резолюция дээр ба-за бадылашпаң.

Политиктиг чаксаанзы-рашкыңа АКШ-тың тавары-шканың резолюция удуз бадылаң 9 чурттарың ла-зымы база херекчелер турар. Гренадага удуз АКШ-тың дээрбечи чепсектиг халдаш-

СЭТА-НЫҢ ДЫҢНАДЫ

СОВЕТ КОСМОНАВТИКАНЫҢ ШЫЛГАРАҢГАЙ ЧЕДИИШКИНИ

Ажык космоска эптеп чыыр а жылдарны чоруткан

Совет эртем болгаш техника космос делгемин шилчээлгиг алыр талазы-биле чаа чедишкениң болган. Ужудушкун башкарыңың практиказында бир-ле дугаар орбитаның «Салют-7» эртем станциязыңа мурнуңда-ла көрдүңгөн турган хо-вар дээр эптеп-чыыр ажылдарың ажык космоска чоруткан.

Орбитаның «Салют-7» станциязын үр үениң иш-тинде ажыглаарың хандырап программага дууш-тур космонавтылар Владимир Ляхов биле Алек-сандр Александров 1983 чылдың ноябрь 1-де ажык космоске үңгөш, немелде хун батареязын тургусканын мурнуңда дыңнаткан болгай.

1983 чылдың ноябрь 3-те станцияны экипажы космос делгеминче база катал үңгөн болгаш ийи дугаар немелде хун батареязын тургускан. Тускай механизмиңиң болгаш херекселерин, а ол ың-каш мурнуңда кылган үнүшкүңүң дуржулганың ажыглап тургаш, ажык космоска чоруткан ажыл-ды Москваның шагы-биле 6 шак 47 минута турда эгелзэң болгаш 2 шак 55 минута иштинде үргүл-чүлээң.

Харысалгалыг болгаш нарын эптелге ажылда-рың экипаж башкарыла төвүнүң специалистерин-биле сырый кады ажылдап тургаш күтсөңкөң. Эки-пажтың канчаар ажылдарың ужудар мурнуу ча-рында космонавтар белеткээр Ю. А. Гагарин ат-тыг төпке сүт бассейниңг деңиз чоктуң байда-лыңа дөмөлөштүр шенеп көргөн турган. А ажык космоске үнүшкүңүң космонавтыларың амыл графигин өзүңгү сүт бассейниңг шенекчилер катал-катал хынап көргөн.

Экипажтың ажык космоске ийи катал үнүшкү-нүнүн нинти шагы 5 шак 45 минута болган.

Экипажтың чедишкениң боттандырып чоруткан ажылдарың түңнелинде станцияны элктри хандырылганың системаның күчүзү бедип, эр-тем-техниктиг шилчелдеринг болгаш шенелде-леринг программаның дыка калбартыр арганы берген.

Нарын болгаш хой куш үнер ажылды экипаж-тың ажык космоска чорутканы станция даштыңа туруп ажылдарыңа таарымчалыг байдалдары хандырап тургаш тускай идик-хептеринг эң идгел-диг болуп турарың бадыткан.

Улуг хемчээлгиг дерилгелерин космоска эптеп чыгырыңг чогадып кылдыңган технологияның кедилгени, а ол ыңкаш ук ажылды чорударың боттут шилтирлээниң болгаш методиказының шыңгыны космонавтылар Ляхов биле Александров-тун чорутканы эптеп чыыр ажылдар бадыткан.

Космоска чедишкениң боттандырып чоруткан ховар дээр шенелде, Ада-чурт эртемниң болгаш техниказың чаа чедишкениң болуп, Октябрың социалист Улуг революцияның 66 чыл оюн та-варыштыр Тэрэң чуртка база бир белек болган.

АЖЫГЛАЛГА КИИРГЕН

«Тыва көдөз туудуг» трестин № 463 КМК-ыңың туудугу-а-ры эртен үш кварталда 1987 дөрбөсүн метр чуртталга иш-түгү, нинтигиң маалыга 4 ка-жааны доозуп, ажылдагы шилчиринг ажылдакчылар үлгүчү эки деп үнө-лөп турары оорутчу.

Бистиг механизастаан ко-лоннада бригадалары үшүк кварталда 161 дөрбөсүн метр чуртталга иштинг пазыдан ажыг дужаңган. «Чыраа-Ба-жы» 3 бажыңы, «Болшеви-к», «Хомдерггай», «Сүт-Хол», «Адыл-Маалы» станциялар 2-2 чуртталга бажыңарың дүңгүзкис болгаш ында көдөз кичилеринг арга-арык чурт-тал берилгизин.

Интити-биле 2640 баш оюн каа-лаа кажалары СЭКП-ке XXII сызыдан ат-тыг, «Хомдерггай», «Чыраа-Ба-жы», «Болшевик» совхозтар-да ажылдап ойна-дала кыр-гашы малды кыштап хур ажы-рамыңа дуза болуру чулаа-жак.

Кылдыңган ажылдарда КМК-ны мурнакчы бригада-лары төлөспүт үлүүн кийри-штеринг демделээри артык

Т. АНАСОВА, № 463 КМК-ның экономист.

жыжыкылары Вашингтон-уң албан кижилери чажыр-байн турар.

АКШ-тың хилелешкениң Топ Америкада, бүгү Латин Америкада, Чокуу Чөөн чүткүч чурттарың, делегей-ниң өскө-лаа күрүнесиниң амыл чок чорутуңа болгаш бүрүн эргезине дорт кыжы-нымың болуп турар. Деле-гейни бодуңу-биле өскөтүң оралдашкың Вашингтон-уң аттескин политикаң де-легейниң бүгү улустарыңг сеткил дүвүрүшкениң боду-рун турар. Амгы америк ад-министратия дыка аймактыг халелешкениң кыдың турар. Артың шериг күчүзүң болгаш

ДАЯНГАШ

A black and white photograph of a man in a suit and tie, standing in a field with sheep in the background. He has several medals pinned to his lapels.

ЧУРУНТА: Марсус Даг-Сүүнүч Учуал — Зэрин районун «Мөрөн» совхозуно хөөхөн тойжмуу. Баштай иен мал дааш, оон хой ажылычын шилдэз, ол 20 чылдарының нуурун көрүп бар чылдар. Зрткен чылдарда ол 100 хойга онаашыр 90-дан 110 чедир хураганнарны он-ча-манди кэмэлгел ач келген. Бс чылын ол совхозжа ийгиж көргүзүгүнч чедип алган. Хойжунуң хой чылдарда ажылыни бедик унелелди ап турар. Ол—Тыва АССР-ин алдарлыг малчыны. Оон хөрэзи «Кущ-ажылыч зрес-мадырлыг чорук дэзш», Ленинки убилей медальдары белгаш хой санныг хөрөн демденкери наастан чорур. А. МЕЛЫНОВТУҢ фотозу.

A black and white photograph of three people in outdoor gear. A man in the center wears a fur hat and a jacket, holding a book. He is flanked by a woman on the left in a fur hat and a man on the right in a fur hat and jacket. They are standing in front of a tent-like structure.

Зарин районунун «Чаа урун» совхозу — районда эң хей хойлуг амыл-агый. Хойжу тигалдарынын арасында жалбарган социалисттик чарышка Бай-Даг кыдыз Соединик елутуды, коммунист Байыр-оол Чорбач Севилбаага уудрткан № 4 хойжу бригада сөлүгү чылдарда мурнап чоруп урар.

Малдың эрткин солдаашкынынын үе-зинде бригада 100 баш хойга онааштыр 96 уруганыны онча-мөндө камгалп алган. Бө дээрге совхозта туржун, районда эң эки көргүзүг.

ЧУРУУТА: бригадир Б. Севилбаа (өртүзүндө) мурнакчы хойжулар Д. Чооду, У. Дүпчөң олар-биле.

М. НОРБЕУНУН фотозу.

А. АРАПЧОР,
Шынның» корр.

Ынчалза-даа совхозтун коммунисттер болгаш ажил-ичкелери чедишкинерге оожургаанын турар. Ылангын колдээ ажилдагынын интенсивтик хогжумдар талазы-биле аякчылар чечээгине кошокк. Херауунгын агротехниканы болбаш-агартылаанын шынары багай, буга-сумуннарын септээр, коммунистчилдерлерин чыг ажилдар талазы-биле чыг чогурун аскаларга чечтес. Во дуадын партикомун отчээ-сонгудалын туралдыг демеделеп, тургуду аажымлаа шыггыт чечтестерин база анализтеп көргөннөр.

Совхозта куш-ажыкты колдатып бурузунге чогаалдык чорукту, худунгын ажил-херек азын бедик харымсалдыг, чечтестерге итеш чок чорукту тургузуз талазы-биле худунгун сорулгалар салдынар.

КУСТҮҢ ХҮРҮНДЕ...

К. МОНГУШ,
А. МОНГУШ.

га база болган. Ылангилы заводдун парбөлүктөү организацызмы К. Дамба-ымды коммунистер партия радардыга урсүлүчү озал кызы турган. Оон директору М. Ханаз партия Устаны ителелелерин жамзын, үеткча кирип албайн, партия хуралдынга кейбей болган фаншлар бар. Бо за партия политмассалыг ажилдн кошкык тургустунгамын иеттүт хуралга шүтүмчүни чөптүг.

Б. КУЖУГЕТ,
Чоюн-Хемчик район.

Уе-шагын чидирли турар.
Дамкта мастер чок болур.
Мургаг араан азы сургак-
лыгын джигир. Баш таарар
ини даштында ажилдаар
таарир, дштаныр хуше-
бжизин, мычанам чүү-
бидилем. Чадананын
дидарл хандырылгы бугу-
е эргелдизин пачалынги
Т. Уаскулов) биз таарар
таарымчалыг мылдыр
ген, дерил алырыгче ки-
ил салырын чон неген
ар.

К. МОНГУШ.
«Шиний» корр.

ыгуу райкуусомкуну
 эж-ажил-агый эргелгенин
 аалын ёзуугар районку
 ал-агыларылда саар инек-
 тургузу азыраарына
 ыбыр 20-агын эгелен шл-
 нын болуп турар. Кышкы
 ыкында бо харыс-салгалы
 аалын эгелзгын-биле хол-
 тург фермаларла сүт саа-
 н куудалазын дээр маллы
 чы чованыг ажаап, хай-
 ларынарга бугу, чүддөр
 ычмалыг болташ белеп
 ыры албай,
 ажалда-даа «Улуг-Хав»
 оотузу Алмышпыла сүт-
 тан фермазына (эргелек-
 Х. Х. Севек) ук ду-
 лалы кулан дашты-биле
 ырыпкел, ал харыс-сала-
 галы эгеречке бүрүн бе-
 гелдиг кирсирине ферма
 алысистер-даа, савычлаар
 сагыш салбай олурган
 ык түңкүлөндө ферманын
 елген ой-шайында кыл-
 маан. Ында бедүтүн ма-
 нда ирпип баксыяр бээр
 бул бе дээзинг, элзэн каш
 ык апарныкты долганым
 ык бергетир. А ол долу
 ык биле ажиллап шылаар
 бе? Чоюнгин-дел Чотө
 ык бус-биле чамдыр көтөл
 еттиппин, бүстү оон бээ-
 ык билгизме. Ферма
 ык оотулар чүт куларыны
 ык түгүстүдүмалар
 ык ферма ажил-агыннын
 ык чүгүдла үчастого. Алаа
 баш саар инектер болташ
 ык жыйнаыр, ол шыккаш бы-
 ык арынкы хей незин кыш-

Хой багд малды хүр-
хайг нийш ажигар дээш ха-
лалт мурунда ферманыг
хөгжүүлж, специалис-
тис эгнээгээ сайнзчлалар,
архмалар чадир бүтү
үр мөнгөнийг дег. А олар
хүснэ Ошмаш айг түгээ
үр оргилар. Өлдүсү
архмалар болгаш саар икк-
ийн нады тургууш каан,
мөс колдарила агилма-
д. Инкестрий ногаан ка-
а бүрүү-биле чөмгөрлө
р. Ону бүтүлэ инкестре
д чамдызынга чөмчөл-
д берил, зоотехниктийг не-
сийн сагмалы тур. Кор-
малардан кижиг өскө мал
ын тыппасла.

Ошмаш специалиствер
чөмгөрлө рашовон мян-
челер бүтү тургуспа-
ларга саалууш түгээс-
тистер ол хутайылма ба-
гыш човаалыг келтени
лтиг. Ферма ол кире
инкестрийн сугтарлары
организастваван, оларын
дө чыгыс катал Улуг-
д суруп барын сугтарл
ола.

Архмаларга хуваатан
теринч болук айыл-биле
уру чорутпайн турар. Сут
дээзиин үбүдүөн табе-
көөрге чүгүс октябрь 26
шыл 27-ляин хушериини
нуга, инкестиз билдиси-
мил хушүлө 726 күн, 27-
дэ 73 күт сүт дээзиин ба-
турар. Моон алгаш ке-
ерт савдээзиини куулап
уру билдирт. Ажыла
саар сула организастван-

[illegible]

КИЧЭЭНГЕЙГЕ АЛЫР ҮЕ КЕЛГЕН

ийн-билэ буюушкүйеел хаан
ийтнэе ээлчег манаар сан-
галары үрэлж, пешкээс бу-
уу, оон-моон чарьлган тиг-
дэн ишгэг, хүлүзт чиг-
дэн туур. Шалээс дыма үр-
еде будуттугмааи, оон чам-
ка мангалары үрэлж, ой-
т. Эр-дэд, хэрээжн-дээ
хүлэн амыр залдарда
мөгч манаан улустар дыма

ХОЛДУ

ИГ ДАР

ТАН

биле Борис алазаның
ин салган алтанар. Олар
дота чолаачылап болган
ористеп ачылдап турар.
ачылалза-даа хостуг усле
ачаның ажилдаар че-
бола келген, амаа дуза
ан турарлар.

мы уеле Белек-оол Меле-
Совет Тываның дертес
болуп байыралагыча че-
чининг ужуражыр дэши,
анкай ачылдап турар,
дилер плаганы ай санын-
кур кууселин келген. Оон
а ол байыралага белек
аир ажил патигдан даш-
шактарда болуун чогаа-
аргыз-биле чамдык
ахилел херекселерин
аиы баш шиптирээзин.
а пария тиза шооачын
турар, Ону асоссич,
плагын бир еске аи ази-
ол кылдык кылдылел.

ШЕВЕР ХОЛДУГ ДАРГАН

ИЗДАНИЕ

ДАНЫ ТУКАШ. МЕНТОНН ТАТ

ан: тал карты, терек мо- пар

сумулардан бызгиччылар лар.

— 2-ги арын. 19

К. БАЛГАН.



АЛДЫН ТАҢДЫ

Сөзү. А. АРАПЧОРНУ. Аялгыз Р. КЕНДЕНБИЛЬДИН.

Дурусектиң чуга хевин кеткен
Туртук бажы кылаң дээрде ак—
Калбак нөгөн эсим шыккан Тайдам
Кажан-даа сагышка көстүп кээр.
Кожумаа:
Чаяаттыңан төрүнү туртук ышкыш,
Салым-чола тууду чүвө чок.
Хүнтө чүткөн чүрөм өргөн ыдык
Күзүлөм Тывама ынак мен.
Лейкинчи кызыл туугун туткаш,
Идегенден чоңуну чүрөзүм кыл—
Арттар беднин ажырдук чорааш,
Ажы-тодуду чоңун чырыткан.
Кожумаа:
Октябрьның хереленден оттуп,
Орус чоңдан монго туттунган—
Делегейде Таңды-Тывама бедзи
Депшигеледе чоңу чырып тур.
Кожумаа:

АЛДАР-МАКТАЛ

Эңгеме сын бедиктеди
Чалдынгылар ужул ажар.
Эрмен далай ханымдар
Чакпалыктар шымыл кежер.
Алдар четкеш, болонмаже,
Алдарлар бээр калдыр сын-дар.
Дедир үнөр чалынчы чок,
Детериттер эм-таң турбас.
Алдар четкеш, болонмаже
«Ажырыптар эрмен» суг-дур.
Кузбурап кээр чакпал-даа чок,
Хуугаазым дуза келбес.

ЧОГААЛЧЫНЫҢ ЮБИЛЕЙИНГЕ

Улут-Хемин Хайракан суурунун Култура бажымын-га Тыва АССР-ин улустуң чогаалчы С. Б. Пюрбюнуң турактааткан кезеңи бедик идея-жизниликтеги, содул болуп эртен.
Чогаалчынын ажал-амыды-рамын дугайында Тыва АССР-ин Чогаалчылар эвил-ленини баштаар черинин дарагы К. К. Кудажы чыгыл-нарга чугаалар берген. Оон соонда хогжум-шин театры-ның режиссеру, Тыва АССР-ин алдарлыг артизи С. Кадар-оол тыва драматургия дуга-йында чугаалаан.
Хайракан ортумак школа-зын башкызы М. Түлүш

БАЖЫН ТУТТУНГАН

ШОДУД
риалы деп чанвын, тейлеп долаава сикер. Хайракан чү-вөдери халаска үндүр эжил-тер эвес.
— Черде утаанын сикер ийин, кырган!— дээш, проза-Калдар-оол тадымдыр кат-тырган.
— Ол дээрде силерин бри-галдырны эртен күзүн хар алдында каапкан туубулары ышкылаш.
— Капчар!
— Оозун боңунар билер си-лер ылпаң?
— Проаб чүгө бажын тут-тунган.
Х. ОЯДАН-ООЛ.

АМЫДЫРАЛДЫН ХӨЛЕГЕЗИНДЕ

Бир-ле катап орукка тузган мегелээр кизи тынын чуга-лар кижиге ужурашп, таак-пылашп доктап берген.
Тузган мегелээр кизи тур-ган, сугуак чок биле дөмөй, хөөрөп чугаалаан:
— Мезил деп амытан кара элден боор чүвө-дир. Ол суга-дан молдурт-малчурт үнүп келген, ан-мен-даа ышкыш со-ругже чоруп кагы.
— Харын ынды чүвө чө-дү ийин. дом. Данда салы, чакпалары агбай берген, ха-

«САЯННЫҢ» ЧАЯАЛГАЗЫ

1943 чылдан бээр Кызыл театр училищенин ооренип, ону дооскаш, Тыва-ның хог-жум-шин театрына кезек ажылдап турган мен. Ычан-ган театр, уран чүгөле ынак-шылым черле кагдымас ийин. Ычан Кызылга чүгө хогжум-шин театр турган болбай. Орта оркестрини, ырымни, танымни, ширитни болгаш шынниң салбырлары турган. Оларга тускай эртемни совет башкылар ажылдап, ол сал-бырларын артистерин өөр-дөп турганын бистер черле утпастыр бис.
Ам көрбөспө, Тыва-ның Со-веттик алагынның соонда, оон 40 чыл болур байырла-ның бугузуңда бисте уран чүгөлдү кайдыг-даа албай че-рлер чонга бараан болуп ту-руп, Тыва хогжум-шин те-атрында атыла, ансамблдер, улусчу театрлар, уран чүгө-лүчүлөр, анык көрүктүр те-атры, уран чүгөлүчүлөр, агит-тиралар чонга бараан болуп турар-дыр. Тыва-ның куртуе филармониязын «Саян», «Аян», «Челест» ансамблери бүгү Совет Эвиленинде болгаш даштын чурттарда бозин оюн-концерттерин көрсүктүр-турар аларган.
Чоокта чаа «Саян» ансам-блдин концертни көргөш, шуут оңа-дыр деп магадла-лаа олтурдум. Бо чоокта ол ансамблдин концертни көр-бөш кижим мен. Номер бүрүзүн көрүктүр чурттын ханы-зылан байырлап хуурап ап, алдым чакпал, катап-катап дө-лөт турар боор-дур «Саян» концертни бо улаада бистини-ге эртип турган чогаалчылар семинарының киржикчилери— Дас-Алтайны, Хакас-Аянны болгаш Тыва-ның анык чо-гаалчылары база ол семина-рин удуруп эртерер. Дөш Москвада келген чогаалчы-лар, найысмаалын хой-ня-тинини төлөкчилери, ык-зычтылар көргөн.
Саянчыларын концертни бир оңагай чүгө—изилон-а-ура чүгө-биле калы акы-аңма улустарын уран чо-гаалы база көргүзүп турары деп көрүктүр чугаалажы-лаа турар болду. Геннадий Тумат биле Борис Монгуш оларын аян туруп сыгыртп турганын кижиме магадлап хан-мас, Бистин артымыста олур-ган оол биле кыс:
Канымт кончут боостая боор, канымт үеня төрүп каан болдур дээр сен!— ди-гиз чугаалажыла-даа.
Донка Монгушту хамнып танымзын уран-чечен ойнап, самнап эрленип, тыркыдып, ужуруп турарын көргө кап-шагай-ла-дыр.
Чайгы чечектер ышкыш ше-верги чараш кеттиген үш кыс узун чараш чалаган-на-рыга ыныгы чараш ойнап, ырлап эгелээр. Ол болза үш утбашкы дег Света Сүрүң, Рая Хомушкы, Таян Соржу олар-дыр. Ам-даа ойнанар-ла деп көрүктүр оларга байыр че-дирип, алдым чакпал дилеп ту-руп, Нележда Кууларын уя-ранчык чараш ырлары таа-лычтыр-ла.
Сыны деп таныш күүсөдүн турар артисти көрүктүр ба-ла оңагай-дыр дилем.
— Канымт кончут амытан-ны, сыны кара олчар—халып, шу-рал, хиктедип, бажын чалып турарын, ах, кулутурун ам киди-не шак ынаар чедиң, халып ыныгы кылдыр чедиң чор болбай дая—деп, бир-ле акчы хире кижиме тура халы-чыгым олур.
«Элдек шыгыраашты» ойнап баштай бо таныш театрга башкы бажымы Анатолий Ша-тин бажы тургускан чүвө. Ычан бо таныш ол уелеге бает артистери ойна-ла ойнап турганын чон билер. Ычан «Элдек шыгыраашты» ойнап турган бает артистерин дугайында
Аалым болган, чуртум болган
Азыралдыг школамны,
Айттар ышкыш савап турар
Ажымнаан, Севлабаан
деп огуруларын тытып
көзү турган үзүн ол-ла болгай.
Бо таныш районнарда-даа, хоорайларда-даа келген ойнакчылар хей-ле ойнап ту-рарлар. Оларын ойнап тура-ры тамдыкта чедиме чок-даа олтурган. Кижиме оуну көрүп олтурган, хайраан таныш чүгө ынаар, үрөп каян чор-деп болбай бээр.
Ам бо улаада саянчылар, оуну дыка чараш, шаандагы-зым хейриңер элден чок кыл-дыр тургускан, ойнап турар чөдү. А чүгө «Элдек шы-гыраашты» шыгырткайып турар конгулуру чок болду. Оуну оода солзи шыгырадып турган болза, оон-даа чараш болур ийик.
Ычанган саянчыларын оюнун кижим көрүп олтурган, ансамблдин оран-делегейи кезип, ады-сураа алтып ту-рун болдур, оларга чешикчи-лерин көзү, ат-алдары моон-даа улам алгып, уран-чечен тааламды оуну-ле турар бол-зу деп күзөө-дүр бис. «Саян-ны» чалаагыз—чараш чаа-гай ыры, таным чыгылаңып чалгыч-капкыз келди, чамбы-дини эрленип ужул-ла турар болзунам!
М. МАНЫЯ,
көрүктү.

ТАЙГА АЯҢЫНГА

Новелла

Мен эжим-биле тайгага аң-нап ооруттук. Даш-шымзын-ниң дег хемини эрениге ода-лааным, хонуп чыдар бис.
Одак кылып, шай хайынды-рып алдым. Оон соонда ийик кара-хүрч шайын су-суи хандыр аартып, амыды-рал-чурттаага база аңа-ла-нып дугайында хей-ле чүвө-лерин орай дүңгө чедир хог-режиң чугаалажылаш.
Дан чаа-ла хаалаал чоруп орда, эжим-биле ийилден дү-гүржү чугаалааным, айгы-ангы чүкче аңап чоруттук.
Орай куу турган чүвө, ы-чалза-даа хар ам-даа чаббаан. Халымарын база шарла-варын кызыл-сарыг, алдым-сарыг бүрүлдеринде арга-зым аян-шини кире берген тур-ган. Арыг агарын тыярга, хөөкө ишти ала хостуг-шо-лөз болу бээр. Эжим иштини оңа берген өлт-сигени черге дөжөш, сугулап чыккан.
Каш-каш кызылтан, кы-рылдарын ажы-баскан, ча-лап аяштарым эжим элзине кылаштан кирип келдим. Бо-дүм могаң-ыла-лаа бердим. Шык, сооксуулар-даа болза, деривил, эвиренип пат бо-дүм. Иштанын оларар черин көрүпүп, дилеп чораш, би-чип аякым аңага барып ол-уруп алдым. Она берген өлт-сиген аразында чыккан бир-де динг амытаным куураа берген адыр мыйыстарын, а-жыгар куу, сооктерин баштай эскербейн бардым.
Хей адыр куу мыйыстары топтап көрүп ора, бо-лаа ылап сыны-дыр деп чүвени Ам ол сыны өлгөн: оон

СОҢУУРГАКТАРГА

Шон Ланката суд болуп турда, залга хоранып үш чы-дай көстүп келген. Улут дүй-мөзүн үгөн. Полиция шит-кечкенин столунун алаалып бугун өг-бүлөни— 19 чылап-ны, 25 чурттары тып алган.
Олар хунда чаштынып хун-ээр, күтүп дүңгө чаалаалан үнөр турган. Хамык үжүр не-гекени биле харымчалкыны аразында кулак уюк кыры-жыла болган: чыларан шы-лаштып үнүп келгенери ол.
...
Уйгуу келбестерге музыка-лыг кассетаны Японияда үн-дүргөн. Оуну композитор Ва-та-набе Омури чогааткан. Оон чаралаңгыла бугурур чүвө болза, ол богу үш музыканы чогаалды турар, шаг-даа катап үдүш, сандычылдан чалып дүңгөн.
...
Динг амытаннар аразында байырап киждерининде до-радава шынык болгулар. Эртенниң ийилзэ сугулап чоруп ийи тыш көргөн лон-дончулар аңаа ылап бугурун. Дингби деп согурап кал-

ган, а оон эжи Сын аңаа үн-дүгү дуулаар, ол оңуңуңу моочарынын диниң ызырып алган, чедиң чорур.

Илья ТОПОЕВ.

КАЛИНИНГРАД—БАЛТИКАДА ХООРАЙ



БӨГҮН НАЙЫСЫЛАЛГА

Хоорайның Улуг Октябрьның 66 чыл оюнга тураскааткан байырлыг хуралы ХОГЖУМ-ШИИ театрына болур.
Эгелээр 17.00 шапта.
«ЕНИСЕЙ» Култура бажыңыга Херэженнериниң «Хөлөш» клубунуң хуралы.
Эгелээр 16.00 шапта.
«Тураскаалдыг 66 чылдар» деп тематиниң кеңээ.
Эгелээр 18.00 шапта.
«КОЛОС» Култура бажыңыга Байырлаалдыг «Улуг Октябрь» деп тематиниң кеңээзи.
Эгелээр 17.00 шапта.
Дыштанылганың «Ыры-биле амыл-иш коңа чорур» деп кеңээзи.
Эгелээр 17 шап 30 минутта.
Хоорайның №4 ПТУ-зунуң улуг залына.
Революсчу алдар кеңээзи.
Эгелээр 19 шап 30 минутта.
ДЫШТАНЫР ХҮН ШТАВЫ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

НОЯБРЬ 5-ТЕ
БИРНИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 — «Уе» 8.40 — «Эртенги гимнастика» 8.55 — «Фильм-концерт» 9.20 — «Спортотонун 45-ки тиражи» 9.30 — «Атык көрүктүрү театр» 12.25 — «Телемелээр» 12.30 — 14.15 — «Часар» 14.15 — «Телемелээр» 14.35 — «Урулгарга үш серия-лыг уран-чечен телефильм» — «Эн-не эрте эртенде» 1-ги се-рия 15.45 — «Калитан Коно-валов» Документалдыг теле-фильм 16.05 — «Концерт» 16.55 — Телеочерк 17.40 — П. Чай-ковский. Концерт 18.15 — Чаа документалдыг телефильм 18.30 — «Бөгүн дегелер» 18.45 — «Улут-биле дайым» деп уран-чечен фильм 20.15 — «Уе» 20.55 — Октябрьның сол-дистиг Улут революциянын 66 чыл оюнга тураскааткан байырлыг хурал. Байырлаа-концерт. Кремльдин Сызла-дер ордунда алачлар.
ИНИНИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 — «Эртенги гимнастика» 8.20 — Документалдыг филь-м, 9.05 — Концерт 9.35 — Документалдыг телефильм 10.05 — Бам-ны кылып тур бис 10.35 — Концерт 11.05 — «Музейлерде болгаш дегелер залдарында» 11.30 — И. Гайд. Соната ми бемоль мажор 11.50 — Документалдыг фильм 12.10 — «Урулгарга фильм» «Со-гур куш» 12.15 — Концерт 12.45 — Мультифильм 14.10 — Ираклий Андронков — «Ас расказтары» 15.25 — Телемелээр 15.30 — 18.00 — Часар 18.30 — Телемелээр.
КЫЗЫЛДАН
18.20 — «Октябрь рапорт-тан тур бис» деп тускай ин-формация-публицист дашы-дыла.
18.50 — Аниматар адресте-ри 19.50 — Документалдыг телефильм 20.00 — «Тамчы-тыг удулар, чаштар!» 20.15 — «Уе» 21.35 — Концерт 21.55 — «Партом секретари» деп уран-чечен телефильм 2-ги серия 23.05 — 01.00 — Хо-кейге ССРЭ чемпионды. «Хи-мик» — ЦСКА.

ДАШТЫН МУЗЕЙ

Байкал хөлдү эринде, Ойхон ортуктуң чанында даштын, ачык дээр алаада музей тургустунуп турар.
Ол музейге бурунгу бурят «Улустун» (чурттан турган хо-нажымын) аян-хевирин хевээр тургузур. Ында баштайгы ку-дунда — орус бажынар-биле кожа сонгу чүктүн биче улустарынн чурттан турган чадырларын көстүп келген.
Хоорайлардан болгаш улут суурааларын чүс-чүс километр ирматка турар — бо району. Иркутск эртемдериңия са-лы-биле алырга, экология болгаш этнография талазы-биле тускай зонага хамарыш-тырып болур. Ында чурттан турар буряттар XIX—XX чүс чылым эгезинде турган ажал-амыралынын, кул-туралынын элементтери ам-даа артып калган. Бар. Сай-рам хөрүңүн болбазыралы-нын, ону сугтарынның дуржулазы ынаа салгалдан салгалче дамчып турар. Бу-рунгу национал улустары болгаш шаандагы эт-херекел-дер, оон аразында толен-на-зар херекел—неруп, оларда хевээр артык.
В. ХОДИЯ,
СЭТА-ны көр.

ЧАРЛААЛАР

Республикада оттулар чүгө сабыгар конторалыг даразында мергелдиг кижилери негеттинип турар:
1. КАВЗ-685 автобуса чо-лаачи
2. Моторист.
3. Секретарь-машинист.
Контораның турар чери: Оюн Күрсеңи кулумчула №4 бажы, телефон № 2-20-55.
«Тыва тууга» трестин чер ажалдары кылдыр тууга эргеленип ажалдар алашчылар, былаччылар, бетончиктер негеттинип турар. Дашчы, бетончик, монтажник мергелжиниң чеди ал-мын күзүннерин, прорабы, мастери, секретарь-машинист-ны, сквад эргелечиниң чаап тур.
Чыа түңүсиде Эугарал шаңдал акканы, хой чылдарда ажалдаан даш немелде төлөвирин берип турар. Бажыңы элечер Эугарал бээр.
Адрес: Кызыл хоорай, Загородная кудумчузу, № 21 ба-жы. № 5 автобус-биле «Столовая» деп автобус доктар черге чедир чорур. Телефонны: 2-36-48, 2-24-60.
Солун неделяда 6 катап үнөр.
Чайгы № 2033.
ТС—01623

Редакцияның адреси:
667000. Кызыл Шетинки болгаш Кравченко кудумчузу бажы № 3. Телефонны: Редакторун 2-24-63 редакторун 2-23-54, харымчалыг секретарыны 2-23-35 секретарь-машинистин 2-23-35, пропагандистин 2-23-35, культуралыг кылдырларын 2-23-35, информатив кылдырларын 2-23-35, корректорларын 2-23-41, бухгалтерияны 2-23-45, солун келбей барганла

Тыва АССР-инд Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном салымның херектериниң талазы-биле күрте коништелиңи типографиязы. (Кызыл Шетинки болгаш Кравченко кудумчузу, бажы № 1).